

HET RIJKSINSTITUUT VOOR VOLKS-GEZONDHEID EN MILIEU (RIVM)

In deze rubriek kiest de auteur per letter één thema en licht dit kort toe aan de hand van zijn of haar ervaring hiermee. Dit geeft een unieke kijk op welzijn en preventie. In dit artikel komt het programmateam Veiligheid, Cultuur en Gedrag van het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) aan bod.

A Arbeidsveiligheid
Een arbeidsongeval is een ongeval door of tijdens het uitoefenen van betaald werk. Sommige ongevallen zijn zo ernstig dat het slachtoffer overlijdt, blijvend letsel oploopt of in het ziekenhuis terecht komt. Op verschillende manieren helpt het RIVM om van ongevallen te leren en zo herhaling te voorkomen.

B Borgen van kennis
Wat belangrijk is, moet je koesteren en borgen. Wij ontwikkelen kennis en borgen de kennis die er al is. Dit doen we door gegevens te verzamelen en die te analyseren. We werken hiervoor samen met wetenschappers en professionals uit het werkveld.

C Communicatie
We willen onze kennis delen, zodat de werkvloer er veiliger van wordt. Maar dan moet onze kennis wel overkomen. Daarom staat communicatie centraal in het programma en krijgt onze kennis vorm in verschillende producten. In feiten en verhalen. In infographics en animaties. Op de website en in netwerkbijeenkomsten.

“Communicatie staat bij ons centraal in het programma”

D Data
Het fundament van ons werk is de unieke data die het RIVM in huis heeft over (oorzaken van) ernstige arbeidsongevallen. Want zonder data geen onderbouwing. Sinds eind jaren '90 verzamelt het RIVM data over ernstige arbeids-

ongevallen in Nederland. Dat doen we op basis van gegevens van de Inspectie SZW (Sociale Zaken en Werkgelegenheid). We analyseren deze (30.000) ongevallen en doen ook verdiepend onderzoek naar ongevallen in specifieke sectoren, of type ongevallen (zie ook S: Storybuilder).

E Ervaringen delen
We werken veel samen met sectoren. Praktijkervaringen zijn onmisbaar als toets voor ons wetenschappelijk onderzoek. En ze kunnen de aanleiding vormen voor verdere analyses.

F Flexibilisering
Uitzendkrachten zijn vaker slachtoffer van een ongeval op het werk dan vaste werknemers. We analyseerden daarom ongevalsgegevens van uitzendkrachten en vaste werknemers van hetzelfde geslacht en dezelfde leeftijd.

G Gedrag
Veiligheid moet je doen. En gedrag veranderen kan lastig zijn. Daarom is de volledige naam van ons programma: 'Veiligheid, Cultuur en Gedrag'. We stimuleren veilig gedrag bijvoorbeeld door relevante informatie over risico's en ongevallen te geven die professionals kunnen toepassen in hun bedrijf.

H Helpdesk
Regelmatig vragen sectororganisaties, ministeries of inspectiediensten om data-analyses over specifieke soorten ongevallen. In 2019 behandelden we circa 25 vragen over diverse types ongevallen.

I Interventieplatform
In 2020 komt ons interventieplatform online. Op dit

platform kunnen professionals interventies beschrijven, beoordelen, delen en zoeken. Op deze manier dragen we bij aan het delen van kennis, om een gezonde en veilige werkomgeving te organiseren. De voorbije twee jaar verzamelden we al een reeks van interventie(s) die met succes werden toegepast in organisaties. We hopen dat er nog vele interventieverhalen uitgewisseld zullen worden.

“Het fundament van ons werk is onze unieke data”

J Jeugd
Ons werk verandert. En de veranderingen gaan steeds sneller. Van alle kinderen die nu naar de basisschool gaan, zal 65% straks werk doen dat op dit moment nog niet bestaat. En dat brengt nieuwe risico's met zich mee. Daarom beschrijven we veranderingen, ontwikkelingen en trends die de komende vijf à tien jaar van invloed zullen zijn op de veiligheid op de werkvloer.

K Kennis
Onze impact begint bij kennis. De wetenschap op het gebied van arbeidsveiligheid is altijd in ontwikkeling. We werken multidisciplinair. Technische en sociaalwetenschappelijke onderzoekers geven belangrijke input vanuit verschillende invalshoeken.

L LMRA
De Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA) wordt veel als interventie ingezet door bedrijven. Nog even nadenken over risico's vlak

voordat je begint met werken. We onderzochten hoe we kennis over ongevallen daaraan kunnen laten bijdragen.

M Machineongevallen

'Van gewenning naar herkenning' heet ons onderzoek naar de oorzaken van 100 ernstige machineongevallen. Ieder jaar verliezen ongeveer 280 mensen vingers of ledematen door een ongeval met een machine op hun werk. Ze komen in contact met de bewegende onderdelen van machines zoals cirkelzagen, transportbanden, snij- en inpakmachines. We brachten uitgebreid in kaart hoe dit kan, en wat bedrijven en medewerkers er aan kunnen doen ter preventie.

N Nudging

Nudging, dat is een duwtje in de goede richting. Nudging kan helpen om routinematig handelen te beïnvloeden en om zo ongevallen voorkomen. Op dit moment testen we twee nudges bij een groot distributiecentrum waar veel gewerkt wordt met heftrucks.

O Online magazine

Ons online magazine heet 'Samen werken aan veilig werken'. Hierin presenteren we ongeveer twee keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen in het programma.

P Programmteam

Het programmteam is enthousiast, gedreven en betrokken bij de mensen in het veld. We doen het samen. Onze opdracht krijgen we van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maar wetenschappelijk zijn we onafhankelijk.

Q Q&A's

We vertalen complexe data naar toegankelijke informatie in bijvoorbeeld factsheets of Q&A's per sector. Daarin staat beknopt welke ongevallen er het meest frequent voorkomen, en wat de veelvoorkomende oorzaken daarvan zijn.

"Verhalen zijn al sinds de oertijd dé manier om informatie over te dragen"

R Resilience

Resilience is het vermogen om in en na onverwachte situaties goed te kunnen blijven functioneren. We ontwikkelden met de hulp van veiligheidskundigen het Resilience-spel. Dit is een 'serious game' om te trainen hoe je kunt omgaan met onverwachte situaties onder tijdsdruk. Het spel richt zich op de besluitvorming in praktijksituaties, waarbij sprake is van onzekerheden. Ook is er aandacht voor mentale valkuilen die kunnen optreden.

"Het Resilience-spel richt zich op besluitvorming in praktijksituaties"

S Storybuilder

In de Storybuilder-database staat informatie over meer dan 30.000 ernstige arbeidsongevallen. Elk ongeval is in beeld te brengen met een ongevalspad. Zo'n pad laat zien waardoor het ongeval kon gebeuren en welke factoren daarop van invloed zijn. Storybuilder vormt de basis voor veel van onze producten omdat het inzicht geeft in de maatregelen die het meest falen en waarom dat gebeurt.

T Train de trainer

In het najaar van 2019 werd de eerste train-de-trainer opleiding voor het Resilience-spel gegeven. Na het volgen van deze meerdaagse opleiding kunnen veiligheidsprofessionals de game in de praktijk brengen. De eerste groep is inmiddels geslaagd.

U Universiteit

Wetenschappelijk onderzoek is de basis van ons werk. Daarom werken we samen met verschillende universiteiten waaronder TU Delft en de Universiteit Leiden.

V Verhalen

Het delen van verhalen is al sinds de oertijd dé manier om informatie over te dragen. Niet zo gek, want door verhalen onthouden we informatie beter. In een verhaal zit meestal een oorzaak-gevolg relatie. Vaak is een verhaal ook persoonlijk en daardoor spreekt de boodschap

nog beter aan. Bij een goed verhaal denken we vaak 'dat kan ons ook overkomen' of 'dat kunnen wij ook!' We vertaalden daarom de vaak droge ongevalsdata naar herkenbare verhalen. Het resultaat is de verhalenbundel 'Veilig en gezond naar huis'.

W Website lerenvoorveiligheid

In het voorjaar van 2019 lanceerden we de website www.lerenvoorveiligheid.nl. Hierop vind je informatie over ongevallen en hun oorzaken. Dan gaat het om type ongevallen, en wat daarvan per sector de belangrijkste oorzaken zijn. Ook maatschappelijke ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor veiligheid komen aan de orde.

X X-factor

Samenwerking is onze X-factor. Dat doen we met veel sectororganisaties. Welke uitdagingen zien zij bij bedrijven in hun sector als het gaat om veilig werken? En hoe kunnen de kennis en producten van het RIVM bijdragen aan oplossingen en verbeteringen? Soms is een analyse van ongevallen in een sector voldoende. In andere situaties is meer nodig.

"Bijdragen aan een veilige werkvloer, dat is onze Why"

Y Why?

Iedereen wil na een dag werken weer gezond en veilig naar huis. Als Programmteam Veiligheid, Cultuur en Gedrag dragen we hieraan bij door kennis en informatie over veilig werken te ontwikkelen en te delen met professionals. Dat is onze Why. Bijdragen aan een veilige werkvloer.

Z ...tot Z

De laatste letter, maar niet het eind. Onze kennis over ernstige arbeidsongevallen gebruiken we nu ook voor onderzoek naar beroepsziekten. Denk bijvoorbeeld aan schildersziekte, onherstelbare rugklachten of blootstelling aan UV. Zo blijven we ons onderzoek inzetten om de veiligheid op de werkvloer te verbeteren. ♦